ՓՈՅՆ.

ՕՐԱԳԻՐ

10 վարժ

ԹԻՒ 121 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 1868 ՄԱՐՏ 12

Ամեն օր կհրատարակուի : — Մեկ համր տասը փարա է — Մայրաքաղաքին մէջ բաժանորդ ըլլալ ուզողը՝ մեկ ամիսը պիտի վճարէ 10 Թուրք հատիկ, իսկ գաւառաց մէջ 25 դրչ. դարձեալ 100 Թուրք հատիկ. Թղթատարութեան ծախքէ զատ ըլլալ : — Յանուցման տողը 40 փարա է մեկ անգամի համար : — Արտրիա վերաբերեալ նամակ և ուրիշ որ և է գրութիւն պէտք է ուղղել առ Տնօրէնն ի Կաթիա Միհէնեանի տպարանը :

ԱՋԳԱՅԻՆ

Կ՚իմանան ընթերցողք թէ՝ ամէն 5–6 ամիս յառաջ գալով ծանուցինք Աբեղեայ Յակոբ անուն վարդապետի մը վարդապետական կարգը Թողուլն ու աշխարհական դառնալը Իւսթիէմ պէյ անուամբ :

Այս հրատարակութիւնը եղած առեն մայրաքաղաքս կը տեսնէր չիւ եալ անձն, բայց երբեք չզղջեցայ ա նոր ղէմ և հետևաբար իւր լուսաթեամբն հատատեցայ իր վրայ հրատարակուածը :

Հիմա՝ որ Իզմիր կգտնուի եղեր, տեղւոյն Ընշալոյս Ընտրատեան պատուական լրագրոյն դիմելով ազդարարութիւն ընել տուեր է թէ՝ “բոլոր լոյսին անհիմն է փուռնջի մէջ անցեալ ները հրատարակուածը ” և թէ՝ “ինքն Հայտատանեայց Կաթուղիկէ Ս. եկեղեցւոյ հաւատարիմ պաշտօնեաներէն մեկն է և հաւատարիմ պիտի մնայ միշտ իւր սուրբ ուխտին ” :

Զեմք գիտեր թէ՝ 5–6 ամիս առաքը հիւեալ անձին կոչմանէ հրատարակել արուած այս ազդարարութեան ա՛րժանի կարևորութիւն տալ պէտք է : Սակայն կիսախաբխիմք որ տայդ ըլլայ իւր ըսածը, և Հզգին մէջ ուխտադրուժ և կարգազրայ անձ մ՚ալ կը գտնուի անպատուութիւնը չուներնամբ :

— Աւետաբերեամբ կլսեմք թէ՝ Գաղթայեան Գերը, Խորէն եպիսկոպոսի քերթողական մեկ նոր ընտիր աշխատասիրութեան տպագրութիւնը կըլլայ Հրամեան տպարանի մէջ, և քիչ օրէն պիտի տեսնուի :

— Օսմանիայ ազգային վիճակին վրայ այս օրերս դարձեալ տխուր տեղեկութիւններ կլսեմք : Հզգային քաղաքական ժողովին հրաժարած ըլլալով, առ այժմ պաշտօնական վարչութիւն մը չկայ, և գործերը վերջին աստիճան խեղճ վիճակի մէջ կգտնուին եղեր : Հռիփսիմեանց և Աեսրոպեան վարժարաններուն պատուելի վարժապետները՝ որոնք 10 են Թուսով, երկու շաբաթէ ի վեր իրենց գոհատուութիւնները դադրեցուցեր են, ուստի 6–7 և ամենց մինչև 8 ամսական ռոճիկները անվճար մնացած ըլլալուն համար :

Այս նկարագրին դիմելին է մտածել հիշեալ քաղաքին ազգային վարժարանաց ներկայ ցաւալի վիճակը : Կպատմուի նաև երբ մեր ծանօթութեան դիտաւորութեամբ որ վարժապետաց ամսականները ամիսներով անվճար մնացած և մինչև անոնց գոհատուութիւնէ դադրման պատճառ

եղած են։ Իրաց այս վիճակը իրա-
ւունք կուտայ ըսել թէ Օ.Միւնիխի
ազգային գործոց տեսչութեան մէջ
ինայողութեան ու բարւոք անան-
սութեան տեղ չատյըլթիւն մուտ
գործած և նեղկայ ձախողութեան
ծնող գտնուած է։ Անիք այնպէս պի-
տենք թէ, Օ.Միւնիխի մէջ երկու
վարժարաններ անահեղուկ բաւական
ազգային եկամուտներ կգտնուին։
Չ.ատյըլթիւնը կամ ապօրինաւոր մա-
տակարարութիւնը ի հարկէ զանոնք
անբաւական վիճակի մէջ կդնէ։ Չ.ա-
ատյըլթիւնը միւնչէ անգամ արքու-
նական մեծամեծ գանձեր գատարիա-
ցուցած ու կառավարութիւններ սը-
նանկացուցած է։

Նորկայ հարևանցի գիտցուիլ-
նէն յետոյ, պարտ կհամարիմք Ս.Ն.
Ս. Պատրիարք Հօր՝ որ միանգամայն
Օ.Միւնիխոյ Արքեպիսկոպոս է, ուշադ-
թիւնը և անցագալ անօրինութիւնը
ինդրել տեղւոյն ազգային հաստա-
սութեանց բարւոք ինամատարու-
թեան նկատմամբ։

— Նորկ Հիւանդանոցի մեծար
գոյ Հոգաբարձութեան գրասենեա-
կէն հետևեալ նիստ քերկրաւիմ
գիրն ընդունեցանք։

«. . . Խմբագիր։ — Մեծաւ ու-
րախութեամբ կծանուցանեմք պատ-
ուական ազգայնոց թէ՝ Տիխիէն
հետագիր մը հասաւ Պատրիարքարան,
որ կատարէ թէ՝ շահեցի մեծ. Արտ-
ուածատուր ազն. Ն. Պաղարեանցի
կարկանէ Ալեհատաւ Ս. Կաթողիկոսի
միջոցաւ ազգային Հիւանդանոցի հա-
մար ընծհուած 14013 դրի և 20 թը-
ւականամարաւ ռուսական վիճակահա-
նութեան 100 գատպանոյ մէկ ամ-
սակը՝ որ իմ քովս ի պահեստի է, վի-
ճակահանութենէ շահեր է 5000
րուպլի արծաթի։

Նախանձամութեան մէկ մեծ չա-
նարն է այս, զոր յանկարկաս կիա-
յեցեն Հիւանդանոցի պատասպարեալ
ազգայինք»։

Կսեմք թէ, Հոգաբարձութիւնը
միայն ունի յիշեալ գումարը կատա-
րելոյ գանելին ընութեան համար
գործածել։ Պատասխան նա իրատա-
ւին անունը, ըստ մեզ, պէտք է այն
չինքին ձախսաը ոսկի առաջերով քան-
գակաւ, յաւիտեան անմուռանալի պա-
հելու համար։ Պարտաւոր ենք ազ-
գովին ընտրհակալութիւն մատուցա-
նել մեծ. Յատուածատուր ազգայի։
Չնորհակալութիւն մատուցանել մի-
անգամայն Վեհափառ Ս. Կաթողի-
կոսի՝ որ միջոց հանդիսացած է այս
արդիւնաւոր նուիրատուութեան։

— Անձնըզաւի հրամարեալ Ար-
նարդ Օ.աբարեան Արքեպիսկոպոսի հա-
մար պատասխանի ազգային մը կոչ-
մանէ ղրկուած յօդուածի մը հրատա-
րակութիւնը վազուեան կմոռանք։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Խարբերդէն հետևեալը գրուած է
փետր. 20 թուով։

«Ընդհանրապէս մը այս օրերս
բոլոր հայաթակութեան ինուածքու-
թեան նիւթ եղած է։ Զարատեանցի
Տէրեպիմներէն անուանի Խաչ պէյը
իր ծառաներեն երկուքը կղրկէ,
Ինդրակի Սանտրչ — քեսեմիսի Մե-
հմետ կֆէնտիին վրայ հրացան կը
պարպեն իր սենեակին մէջ և ուսէն
վիրաւորելով կիմանին, սակայն կա-
ռավարութիւնը կյաջողի բռնելու զի-
րենք և քննութեան ենթարկել, որով
կիմացուի թէ Խաչ պէյի խորհրդակը
բուած են։ Այսր վայր, անմիջապես
հետագիր կբաշխի Երզնկա և անկէց

ալ քաղաք։ Սակայն 3 տունդ ջուրը պահուելով, Խոպ պէրի տուներ կոտորելու և ինք բռնուելով Ներսէսի մէջ կրանատարիւն։ Խոպ պէր բոլորին կոտրանոց Լեռ Խոր-Վիրապն եղած ըլլալը։ Նշնպէս ծառաներն ալ կոտրանան չհաց բսելով թէ վախեր նաև Խոպ պէրի վրայ ձգեցինք յանկարծ։ Տեսնենք, ի՞նչպէս կվերջանայ այս պիպերը։

Ինչպէս գրուածէն կհասկցուի, Խոպ պէր բուռած անձը հիմա կառավարութեան բանտը կգտնուի։ Այն անձն է, որուն հարատահարութեանց դէմ կբողոքեն Զարմանճոպի ազգայինք։ Ուսան քիչ ուրիշներ չգտնուեր մեր ազգայնոց՝ անոր բռնուիլն ու բանտարկուիլն։ Վիրաւին է մնայ թէ որչափ իրաւացի են այս անձին դէմ եղած բողոքներն ու դանդաղները։ Ընդհակառակն մը՝ որ կյանդգնի կառավարութեան մէկ պաշտօնեայի մը վրայ ապատութեան համար ծառաներ ղրկել. արդեօք մըշակ մեծ ջրվէր ուզեցած գործած է մեր Թշուառ ազգայնոց դէմ։ Չենք կարծեր որ Խորբերդի կառավարութիւնը արձակէ զանի, և կյուսանք թէ մայրաքաղաքս կղրկէ՝ որպէս զի նոր արժանի պատիժը կրէ և հայրասէր ուսուցիչ ան. ձինք բողոքելն ազատելով անոր հայրասէրութիւններէն, այսուհետև անպարտ ու խաղաղ կենանք վարեն, օրհնելով մեր օգտատ։ Սակայն և անոր բարեխոսութեան պաշտօնեաներն

— Շատ յաճախ տեսնելով գիւղս Պահմուտ պէրին երկարգ կարգի Օսմանիկէ պատուանշան տուեցաւ։

— Ընտրական գործոց պաշտօնէին խորհրդական Ակրիկը էֆէնտին Շէհրի-Ամիին անուանեցաւ վոխանակ Հիւսէյին պէյի, որ Շապատ տեղեկութեան անգամ կարգեցաւ։

— Օտմանին գործոց պաշտօնեին հրամանաւ՝ Կալաթիայի կամուրջը այսուհետև ամէն առաւօտ կանուխ և երեկոյին շատ ուշ պիտի բացուի, քանի որ սոխպղտական հարկ մը ջրելոյ։

— Քուրուչէշմէյի հրէայ մը աղօրեայ գործատան մը մեքենան իւղուելու առեն՝ մեքենային անիւը անոր շապիկը կյափշտակէ, և մինչև որ մեքենային շարժումը դադրեցուներ, բազուկը կատ կատ կըլլայ։

— Խոպ-իւզլի նաւավար մը Խաւնայով կզմիտար Իսկիւտար տանելու առեն՝ տեսնելով որ օդը գեշ է, Ընդոյզային նաւատոմսակը կկենայ այն պիչեր։ Հետևեալ առաւօտ կտեսնուի որ կամուրջին ծայրը եղած է նաւ իր Խաւնային մէջ։

— Զարեքշաբթի առաւօտ՝ դեղատուի աշկերտ մը Խանկալթիէն անցնելու առեն, շանէ մը հանէն կիյնայ։ Տղան կենդանիէն ազատելու համար քար մը կնետէ. գժբաղդաբար քարը հոն անցնող գործաւորի մը քթին կդպչի, և այս պատճառ գործաւորին քիթը որ արդէն խոշոր էր, աւելի կուռենայ։ Ի սկզբան կըսեն գործաւորը, սակայն արձարան մը երթալով՝ երբ քթին խոշորութիւնը տեսնելի մէջ կտեսնէ, ոստոսիկ պայտած՝ ոստիկանութեան կղիմէ հանուցեալ պահանջելու համար։

— Սուհիշէն եկած հեռագիրները կհաստատեն թէ օսմանեան պետութեան նոր ընտրած ուսուցչական յանձնաժողովին անդամները Ամերիկա գացեր են, ուր արդէն հատեր էին շատ մը ուսուցչներ։ Յանձնաժողովին անդամները քանի մը օր Ամերիկա մնալով անկէ Սերբիա պիտի երթան։

— Ծեռոպլոյ մէջ կրկին երեան եկած է ապազակոյ-խուռմ մը, որ դէմ մը եկած ճանապարհորդները բռնելով՝ մեծագումար հատուցում մը չառած չթողուր երթալ իր բանտարկեալները։

Վերջին օրերս Օսմի անուն հռչակաւոր ապազակին մէկ ընկերը ձերբակալ եղեր է քարայրի մը մէջ, ուր հարուստ օշխարավաճառ մը բանտարկուած էր։ Հոն տուգանքներ է որ երեք ընկերով Ա. յա գերը գտեր է եղեր որ իր բանտարկեալին ազատութեան իրրև գին 600 օսմանեան ոսկին ձեռք ձգէ։

— Յաւակ կիմանանք թէ՝ Ազգ. Թանեան վերմ. Գրիգոր էֆէնտին, որ ժամանակէ մ՚ի վեր մայրաքաղաքէս բացակայ է, բաւական ծանր հիւանդութեան մէջ կգտնուի Փարիզ։

— Կըսեմք թէ՝ Տիարպէքիրի մէջ Կարապետ անուն ազգային մը Ա՞ղբյուր մը ծեծին տակ մեռեր է։ Ըներկիմիտ ենք որ յանցաւորը ըստ օրինի պիտի պատժուի։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կըսուի թէ Պապինյ կառավարութիւնը 50 միլիան ֆրանքի փոխառութիւն մը ընել որոշեր է։

— Ռաբանէն եկած տեղեկութիւնները կհաստատեն թէ Թագքանը բաղդատելի չպղծուեր է և Ալքասօ Ռաբոնի օտար տերութեանց հետ ըրած դաշնագրութիւնը ընդուներ է։

— Կըսուի թէ մօտ օրերս Պարշելոնա կապտուի Ռուսիոյ կայսեր մէկ յայտարարութիւնը, որով Լհաստատնի Թագաւորութեան անունը վերցուելով Ռուսիոյ կայսրը պիտի կրկնի Լհաստատնի Թագաւոր պատուանունը։ Եւ նահանգները Ռուսիոյ կայսրութեան պիտի խառնուին։ Նոյն պետն անոյ պիտնեբուս մէջ "Լհաստատնի Թագաւորութիւն" բառերը, "Ալխոնսեան երկրի կառավարութիւն" բառերով փոխուած են։

— Ընկերս առաջ խոստած էինք մեզ Ռուսիա պատուէր ղրկած է օսմանեան երկրի ռուս պարձակալայ որ խուզվերութեան առիթ մը չտան։

Ընդ՝ գազմական Ֆրանս լսուելը կըսէ թէ Ռուսիոյ այս ընթացքը դժգոհութիւն մը պատճառեր է Վերվիացոյ, որոնց համբերութիւնը սկսեր է ապտակիլ որ Ռուսիա մեզմէ պիտինք առաջ մղելու կելլէ, մեզ՝ ալ հետ։ և կասկած իսկ կընեն որ ջրլոյ թէ օտարի վատասիրութեան խաղալիկ մ՚ըլլան։ Նաև Վերվիոյի Ալքասիէլ Իշխանը Ընդրսպուրգի դահլիճին դէմ նեզացեր է, որ առանց բան մը ընելու իր իշխանութիւնը վտանգի մէջ դրեր էր։ Ուսոյ կյուսացուի որ կամ Ընարիոյ և կամ Ջունգարիոյ կողմը բռնէ։

— Ֆինլանտիոյ (Ռուսիա) նահանգին մէջ ասիը այնչափ սաստիկ եղած է, որ ժողովուրդը չմեռնելու համար սոխպսեր է խոտ և յարդ ուտելու անասնոց նման։

— Կհաստատեն թէ Ռուսիա սակէն կերպով կջանայ խաղաղութիւնը անվերջ պահելու. և այս պատճառ՝ սրբեցնելուն խնդրոյն նպատակով միացման պիտի ըլլայ միւս տերութեանց որոշմանց։ Ընդհեն Ռուսիոյ խաղաղասիրութեան մէկ ապացոյցը կրնայ սեպուիլ Ընդրիանուպոլսոյ ռուս հիւպատոսին փոփոխութիւնը, որ մօտ օրերս տեղն ուներցաւ։ Յիշեալ հիւպատոսը հանրածանօթ եղած էր իր համառութեան պատճառով։

ՏՆՕՐԻՆ ԵՒ ՏԷՐ

Հ. Ս. ԸԱՔՃԵԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԻՒՏԵՆՏԻՍԵԱՆ